

Kontaktperson
Staffan Lorentz
Ytterstad
Telefon: 08-508 260 81
staffan.lorentz@mk.stockholm.se

Till
Marknämnden 2006-04-27

Erstaviks samverkansprojekt, lägesredovisning

Förslag till beslut

1. Marknämnden godkänner lägesredovisningen och ger kontoret i uppdrag att medverka till att genomföra åtgärdsplanen.
2. Nämnden överlämnar ärendet till fastighets- och saluhallsnämnden för kännedom.

Göran Långsved

Lars Fyrvald
t.f.

Sammanfattning

Inom ramen för Erstaviks samverkansprojekt, har Stockholms stad tillsammans med Tyresö- och Nacka kommuner samt Erstaviks fideikommiss utrett natur- och kulturvärden i Erstavik. Ingen mark i Erstavik, som ligger inom både Nacka och Tyresö kommuner, ägs av staden. Olika inventeringar rörande Erstavik syftande till att förbättra villkoren för det rörliga friluftslivet i området har utförts i samverkansprojektet. En kvalitativ och kvantitativ besöksundersökning har gjorts, omfattande besökare, skolor, föreningar och andra verksamma i Erstavik. Samverkansprojektet har även utfört en omfattande natur- och kulturmiljöanalys av Erstavik.

Projektets första fas har finansierats till hälften med bidrag från Länsstyrelsen för "lokala naturvårdsprojekt". Resterande delar har fördelats mellan samverkansparterna och Stockholm har bidragit med ca 150 tkr, i både egen tid och ersättning för konsulter och inventeringar. Tjänsteutlåtandet redogör kort för utförda undersökningar.

Stadens medverkan kan motiveras genom att av de ca 1.5 miljoner årliga besökarna till Erstavik så är ca 23% bosatta i Stockholm.

En åtgärdsplan har tagits fram som föreslås genomföras 2006-2008, med åtgärder som syftar till att underlätta för rekreation och friluftsliv i Erstavik innebärande kostnader om drygt 6 mnkr varav Stockholm föreslås bidraga med ca 700 tkr.

Marknämnden föreslås godkänna ärendet och ge kontoret i uppdrag att medverka till att genomföra åtgärdsplanen.

Bakgrund

Erstavik

Erstavik är ett privatägt skogs-, jordbruks och fastighetsförvaltningsföretag, omfattande ca 2100 hektar mark i Nacka och ca 300 hektar mark på ett femtontal öar i Tyresö. Området är en natur- och kulturmiljö av riksintresse. Inom Erstavik bedrivs skogs- och jordbruk, viss djurhållning samt jakt och upplåtelseverksamhet. Vidare förvaltas den unika kulturmiljö som återfinns i såväl byggnader som landskap.

Fideikommisset Erstavik utgör tillsammans med Sickla-Skarpnäcks-, Nacka gård- och Tattby naturreservat en viktig del av Tyrestakilen. Dess närhet till storstaden har stor betydelse för människors möjlighet till rekreation och friluftsliv. Egendomen/företaget Erstavik tillhör sedan 1765 det af Petersenska fideikommisset och kan liknas vid en familjestiftelse. Nuvarande innehavare och förvaltare av fideikommisset är Johan af Petersens.

Delar av Erstavik är naturreservat, men till största delen har områdets unika karaktär bevarats genom att det förvaltas av ett fideikommiss. Området gränsar i nordväst till delar av det blivande Nackareservatet, vilket är Stockholms mest besökta naturområde och förvaltas av Stockholm stads fastighets- och saluhallskontor.

Ungefärliga gränser för Erstavik på fastlandet.

Enligt tidigare undersökningar beräknas ca 1,5 miljoner människor per år besöka Erstavik, som ströv- och vandringsområde för närrekreation. Nacka kommun har idag avtal med Erstavik rörande ersättning för att Nacka får nyttja området för bad och vissa stigar och leder. Avtalet är föremål för omförhandling där intrångsersättningen skall värderas.

Erstavik samverkansprojekt

I januari 2005 tecknades en överenskommelse om projektinitering för en utvecklingsamverkan mellan Nacka kommun, Tyresö kommun, Stockholm Stad och Erstaviks Fideikommiss.

Att Stockholm deltar i arbetet kan motiveras genom att Erstavik kan betraktas som en förlängning av det blivande Nackareservatet, för såväl djur och natur, men inte minst för de som använder den delen av regionen för rekreation. Att detta storstadsnära område har en hög andel besökare från Stockholm motiverar ytterligare stadens engagemang.

En projektgrupp med representanter för de olika aktörerna har bildats för att driva projektet ”Erstaviks samverkansprojekt”, hädanefter samverkansprojektet. Syftet med samverkansprojekt är att ta fram en långsiktig handlingsplan för Erstaviksområdet.

Handlingsplanen ska balansera markägarens intresse av att utveckla och driva Erstavik ur ett företagarperspektiv och allmänhetens intresse av att bevara och utveckla natur-, kultur och rekreationsvärden. Handlingsplanen ska baseras på en gemensam samsyn mellan med de olika huvudintressenterna Nacka kommun, Tyresö kommun, Stockholm Stad och Erstaviks Fideikommiss samt på kunskap om de verksamheter som bedrivs på Erstavik och om allmänhetens nyttjande av området.

Besöksundersökning

Erstaviksområdet besöks av dagligen av ett stort antal besökare. Antalet besök på fastlandet beräknas idag ligga på ca 1,5 miljoner besökare per år. Öarnas läge i innerskärgården mitt i Ingaröfjärden gör att ett stort antal fritidsbåtar passerar här på väg ut till ytterskärgården. Den skyddade Napoleonviken på Ägnö är en mycket uppskattad ankringsplats.

De entréer till Erstavik som används av flest människor är via Hellasgården och dess parkering, Ältavägen/Tenntorp, Erstaviksvägen/Älta, Tyresö/Bollmora, Öringesjön, Tyresö Strand, Solsidan Erstaviks kvarnväg, Tattby, Golfbanan Saltsjöbaden, Fisksätra, Drevinge, Duvnäs/Kranglanvägen, Duvnäs/Sågtorp, Kolarängen och Slumnäs.

Inom projektet har genomförts en kvalitativ och kvantitativ besöksundersökning. Under flera årstider har besökare i området besvarat enkäter på plats. Vidare har fokusgrupper djupintervjuats, det vill säga särskilt intresserade utvalda besökare, skolor, föreningar och andra

verksamma i Erstavik. Fokusgrupperna är utvalda så att de representerar såväl Nackabor, som Stockholms-, och Tyresöbor.

Kort kan sägas om de resultat som framkommit hittills är att av besökarna på fastlandet är ca 23% bosatta i Stockholm stad. 59% i Nacka, 11 % i Tyresö. 7% i andra kommuner.

Flest besök sker på sommaren. De flesta besöker området ofta och stannar 1-4 timmar. De flesta har kort promenadväg eller kort restid till Erstavik. Huvudaktiviteten är att bada och koppla av följt av vandra, promenera och cykla. Stockholmarna använder Erstavik som picknick-område mer än övriga.

Av besökarna på Ägnö och Härsö, som hör till Erstavik och ligger utanför Tyresö, var merparten bosatta i Stockholm och stannade en natt med syfte att bada och ha natthamn.

Merparten är mycket positiva till området och ger höga betyg. Man värderar möjligheten till att utöva de aktiviteter man är intresserad av. Man uppskattar att det är bilfritt, den vackra naturen, lugn och ro samt naturen och växtligheten. De flesta vet att området är privatägt, utom de som besöker öarna.

Det som stör användarna av området mest är nedskräpning följt av lösa hundar och konflikter med mountainbikecyklister. De förbättringsförslag som anges är att få mer information om områdets historia, fler picknickplatser/bänkar, fler informationstavlor, mer vägvisning och mer belysning, kartor och liknande.

Skolorna efterfrågar mer information om området, och naturliga besöksplatser såsom grillplatser och liknande.

Natur- och kulturmiljöanalys

Den omfattande analysen berättar att Erstavik är sammansatt av en mängd olika naturtyper som brukats under århundraden, både i form av jord- och skogsbruk med torp och utmarker. Herrgårdslandskapet är unikt med sina höga kulturmiljövärden. Skärgårdslandskapet återfinns främst på Härsö och Ägnö.

Områdets kvalitéer är uppkomna dels av att det brukats under lång tid vilket lämnat spår i landskapet på olika sätt. Att Erstavik är ett fideikommiss har i sig hindrat en exploatering av området. Dess syfte är att bevara och utveckla de värden som finns.

Erstavik är unikt som natur- och kulturmiljöområde och har ekologiska värden som en oavbryten grön kil ända från Östersjön till Stockholms utkanter.

Olika bilder av Erstavik

Förslag

Handlingsplanen är projektgruppens sammanvägning av de synpunkter på området som framkommit i besöksintervjuerna och de mål som Erstavik har med området. Handlingsplanen är en åtgärdsplan för friluftslivet som syftar till att öka områdets kvalitet och förbättra tillgängligheten för rekreation och friluftsliv. Handlingsplanen syftar även till att främja naturundervisningen i skolor och förskolor samt att öka information och kunskapsspridning om natur och kulturhistoria. Planen syftar också till att samt att minska konflikten mellan olika intressen exempelvis genom tydlig hänvisning för olika aktiviteter till olika stigar, vägar och områden.

De åtgärder som finns i handlingsplanen handlar om att underlätta för besökare på ett sätt som inte hindrar arbetet i Erstavik, och som ökar värdet av besöket och minskar slitage och konflikter. Besökare skall kanaliseras och en rad åtgärder föreslås anläggas och utföras under 2006-2008 under förutsättning av samverkansprojektet får bidrag från Länsstyrelsen. En ansökan om fortsättning är inlämnad och villkorad av parternas deltagande genom beslut i respektive nämnder och i fideikommissen. Handlingsplanens genomförande förutsätter att uppgörelse om nyttjanderätt kan träffas med Erstavik.

Av förslagen i åtgärdsplanen kan nämnas framtagande av en hemsida med kartor och information om om Erstavik, med historik och resultat av genomförda studier samt fakta om Erstavik. Information till skolor med förslag till utflyktsmål, aktiviteter och spår. Vidare föreslås att en person anställs, en pedagogisk resurs som kan ta hand om besökare och guida och berätta om natur- och kulturmiljöer. En pedagogisk resurs finns knuten till ett område i Huddinge med goda erfarenheter. I Erstavik föreslås resursen arbeta på halvtid med guidning åt skolor, föreningar och initialt framtagande av hemsida och skyltinformation med mera. Resursens andra hälft kan för lokalkunskapens skull vara knuten till ordinarie verksamhet på Erstavik.

Övriga förslag omfattar rensning och upprustning av stigar och leder, informations-skyltning, hänvisningsskyltning för att undvika konflikter

mellan besökare emellan och mellan besökare och boende/verksamma, åtgärder för att förhindra olovlig biltrafik, samt viss nyanläggning av stigar och parkering. Anläggande av samlingsplatser föreslås i samverkan med skolor och förskolor. På öarna föreslås bland annat utbyggnad av ankringsplatser i form av fasta förtöjningsringar för att förhindra trädslitage, samt bygge av utedass och fasta grillplatser.

Kostnader, bidrag och fördelning

Totalkostnaden för åtgärderna i handlingsplanen är uppskattad till 6,2 mnkr inklusive projektering och byggledning.

Ansökan om bidrag till detta lokala naturvårdsprojekt har gjorts hos Länsstyrelsen. Bidraget avser medel för genomförande av den handlingsplan som framtagits i projektets första fas. Länsstyrelsen utbetalar bidrag endast till vissa projekt och under en viss tid. Finansiering sker med max 50% från Länsstyrelsen. Resterande delar delas mellan parterna ungefärligen efter andel besökare och nytta av åtgärder. Fördelningen är också anpassad efter att vissa åtgärder är riktade mot endast en kommun eller en grupp besökare. Kostnaderna föreslås fördelas; Tyresö 22, 4%, Nacka 50%, Stockholm 22,4%, Erstavik 5,2%.

Stockholms del utgör ca 700 tkr fördelat enligt följande:

År:	2006	2007	2008	
Kontanta medel	167 000	341 000	174 000	
Egen arbetsinsats	7 000	7 000		Totalt 697 000

Kommande arbete

Under våren 2006 skall resterande delar av de utredningar som samverkansprojektet fått bidrag till slutföras och redovisas till Länsstyrelsen. En förhandling skall göras rörande ersättning till Erstavik för nyttjande av mark. Nacka kommun och Erstavik skall omförhandla den ersättning Erstavik får för slitage och hinder och allmänhetens nyttjande av deras marker. I detta avtal skall även regleras ersättning för de nyanläggningar som sker enligt handlingsplanen.

Åtgärderna i handlingsplanen skall genomföras under 2006-2008 efter projektering och upphandling.

Markkontorets synpunkter

Kontoret menar att det är en god idé att genomföra de åtgärder som finns i handlingsplanen nu. Projektet kan finansieras till hälften med bidrag om Länsstyrelse beviljar detta.

Stockholms medverkan i projektet kan ifrågasättas då Erstavik inte ligger i Stockholms kommun. Att området utgör en förlängning av Nackareservatet och att besökare kommer ifrån Stockholm talar dock för att staden bör bidra till att verka för att dess invånare har flera högkvalitativa natur- och kulturmiljöområden att rekreera sig i nära staden.

Kontoret anser att handlingsplanens genomförande skall ske i Nacka kommuns regi, utan deltagande från Stockholms stad. Stadens medverkan är viktig för projektets realiserande men bör begränsas till medel till handlingsplanens genomförande som en engångsersättning. En samordning bör ske med samverkansprojektet och fastighets- och saluhallskontoret i Stockholm då Nackareservatet inrättas, exempelvis vad gäller placering av informationstavlor, ledsträckningar och andra frågor och anläggningar i området mellan Erstavik och Nackareservatet.

Kontoret menar att staden inte skall vara delaktig i att utge ersättning till Erstavik för nyttjanderätt av marken eller liknande löpande ersättning. Sådana kostnader bör bäras av de kommuner inom vilka fideikommissen är belägen.

Markkontorets förslag

Marknämnden föreslås godkänna ärendet och ge kontoret i uppdrag att medverka till att genomföra åtgärdsplanen.

Marknämnden överlämnar ärendet till fastighets- och saluhallsnämnden för kännedom.

SLUT